

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 - Aralık 2009)

Kartlı alışverişe dayalı

“e.t.t.e” tüketim endeksi

27.sayı

Ercan Türkan
(ercan.turkan@tcmb.gov.tr)

26 Ocak 2010

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 - Aralık 2009)

Özet

- Aralık ayında nominal toplam tüketim, bir önceki aya göre yüzde 0,3 oranında azalırken, bir önceki aynı aya göre yüzde 5,4 seviyesinde artmıştır. Geçen yıla göre artışta, baz etkisi belirgin olmak üzere, özel kampanyalar nedeniyle beyaz eşya&bilgisayar, H1N1 nedeniyle sağlık, yılbaşı nedeniyle gıda harcamalarındaki canlanma eğilimi de etkili olmuştur. Baz düşüklüğü 2010 yılının ilk çeyreğinde de etkisini sürdürecektir.
- Fiyat artışlarından arındırıldığında, toplam tüketimde gerileme eğiliminin yavaşlamakla birlikte sürdüğü görülmektedir. Toplam tüketim, Aralık ayında da reel bazda yüzde 1,6 oranında daralmıştır. Gıda-dışı tüketimdeki değişim reel bazda 14 ay aradan sonra ilk defa pozitif dönmüştür.
- Altın ve akaryakıt tüketimi dışarıda bırakıldığında, Aralık 2009 itibariyle toplam tüketimdeki yıllık nominal artış yüzde 7,5'tir.
- 2009 yılının dördüncü çeyreğinde bir önceki yıl aynı döneme göre toplam tüketim reel olarak yüzde 1,6 oranında daralmıştır. Tüketimdeki reel daralma, 2008 yılı son çeyreğinde yüzde 5,1 idi.
- İşyeri bazlı sektörel tüketim endeksleri incelendiğinde, Aralık 2009 itibariyle beyaz eşya-bilgisayar, telekomünikasyon, yapı malzemeleri, altın, gıda-içki-tütün, giyim, sağlık, mobilya ve diğer mal ve hizmet sektörlerinin ortalamasının üzerinde bir artış gösterdiği görülmektedir. Buna karşılık, seyahat acentaları-taşımacılık, araç servis-yedek parça, otel-lokanta, akaryakıt ve sigorta sektörlerindeki tüketim artışı ortalama artışın gerisinde kalmıştır.
- Sektörlere göre tüketim gelişmeleri önemli eğilim farklılıkları göstermektedir. Aralık 2009'da endeks kapsamında takip edilen 14 işyeri grubunun 6'sında bir önceki yıla göre tüketim azalışı, 8'inde ise artışı yaşanmıştır.

Tüketim artışları (Aralık itibariyle yıllık yüzde değişim*)

	Nominal değişim			Reel değişim		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Gıda	18,0	1,3	6,3	4,7	-7,9	-2,9
Gıda-dışı	16,1	3,6	5,3	10,2	-4,0	0,1
Toplam	16,5	3,3	5,4	7,4	-5,1	-1,6

* 3 aylık hareketli ortalamalara göre

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 - Aralık 2009)

“e.t.t.e” aylık endeks değerleri

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
“e.t.t.e” gıda endeks değerleri												
2006				100,00	100,67	103,91	102,70	106,25	113,30	111,56	107,05	118,53
2007	99,69	113,57	116,20	118,27	122,28	124,10	124,83	126,81	132,49	130,97	130,70	136,49
2008	127,33	131,24	135,96	135,57	137,65	138,62	141,58	142,74	146,61	133,19	137,36	132,80
2009	129,78	139,77	138,75	140,50	143,41	140,18	141,94	146,20	145,64	139,32	142,14	147,26
“e.t.t.e” gıda-dışı endeks değerleri												
2006				100,00	105,73	111,26	110,03	113,14	111,83	109,60	108,19	115,09
2007	102,06	112,09	115,76	118,17	126,32	129,28	129,43	129,87	129,19	128,00	129,19	129,52
2008	123,34	126,85	129,73	135,33	141,10	146,19	147,23	144,05	142,16	135,69	134,79	130,15
2009	122,74	126,99	133,28	138,14	141,40	147,03	146,18	140,11	146,06	140,30	138,13	143,44
“e.t.t.e” toplam endeks değerleri												
2006				100,00	104,85	109,96	108,75	112,00	112,18	110,10	108,18	116,20
2007	101,88	112,74	116,11	118,39	125,83	128,61	128,83	129,55	129,87	128,89	129,63	131,45
2008	124,63	128,03	131,11	135,66	140,84	145,15	146,72	144,39	143,37	135,80	135,80	131,31
2009	124,37	129,82	134,40	138,89	142,08	145,78	145,89	141,18	146,24	140,51	139,49	144,60

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 - Aralık 2009)

Tüketim gelişmeleri (3m/3m**)

	2008 07	08	09	10	11	12	2009 01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Yıllık yüzde değişim (nominal)**																		
Gıda	12,6	12,5	12,2	8,2	5,8	1,3	1,3	1,7	3,4	4,0	3,3	3,0	1,8	1,3	0,7	2,1	2,4	6,3
Gıda dışı	12,8	12,5	11,5	9,0	6,8	3,6	1,5	0,1	0,8	1,7	1,6	0,9	0,0	-1,0	-0,3	1,1	2,9	5,3
Toplam	12,9	12,7	11,9	9,0	6,8	3,3	1,5	0,3	1,2	2,1	1,9	1,2	0,2	-0,8	-0,3	1,0	2,7	5,4
<i>Bilgi için;</i>																		
Gıda dışı*	10,8	10,2	9,3	6,8	5,1	2,1	0,8	0,0	1,8	3,6	4,2	4,0	3,3	2,5	3,2	4,4	5,7	8,0
Toplam*	11,4	10,9	10,3	7,4	5,6	2,1	1,1	0,4	2,2	3,7	4,0	3,7	2,9	2,0	2,4	3,6	4,9	7,5
Yıllık yüzde değişim (reel)**																		
Gıda	-0,7	-0,1	0,2	-2,5	-4,0	-7,9	-7,4	-5,7	-3,9	-2,9	-4,2	-4,6	-6,4	-7,4	-7,9	-6,1	-5,9	-2,9
Gıda dışı	3,9	3,4	2,3	-0,1	-1,8	-4,0	-5,4	-6,6	-5,7	-3,9	-2,7	-2,3	-2,8	-4,1	-3,9	-3,1	-1,7	0,1
Toplam	2,0	2,0	1,4	-0,8	-2,3	-5,1	-6,3	-6,7	-5,6	-4,0	-3,8	-4,0	-5,0	-6,3	-6,1	-4,9	-3,5	-1,6

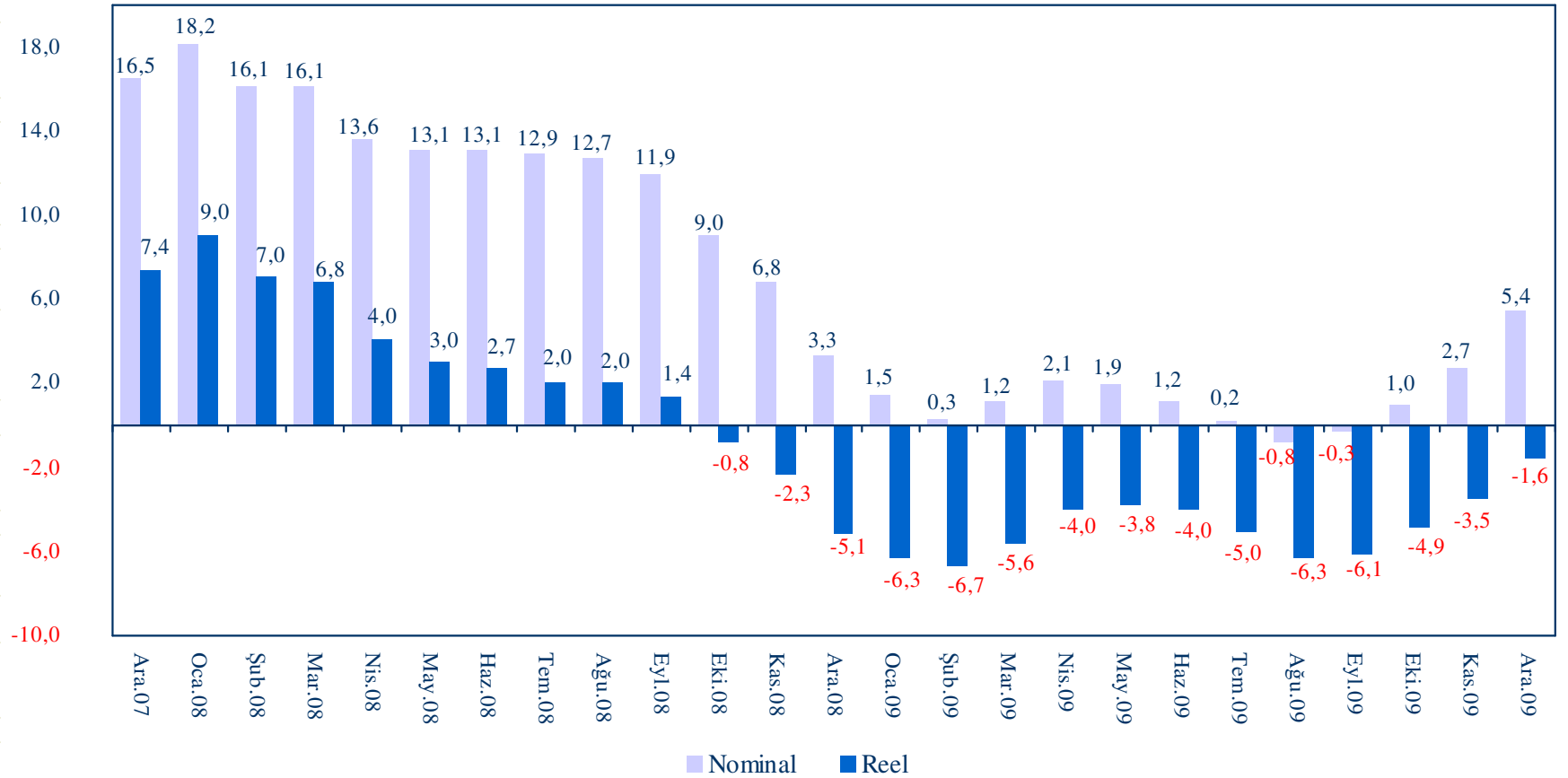
(*) Akaryakıt istasyonları ve kuyumcular hariç.

(**) 3 aylık hareketli ortalama

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 - Aralık 2009)

Tüketim gelişmeleri (Toplam tüketim, Yıllık yüzde değişim, 3m/3m*)

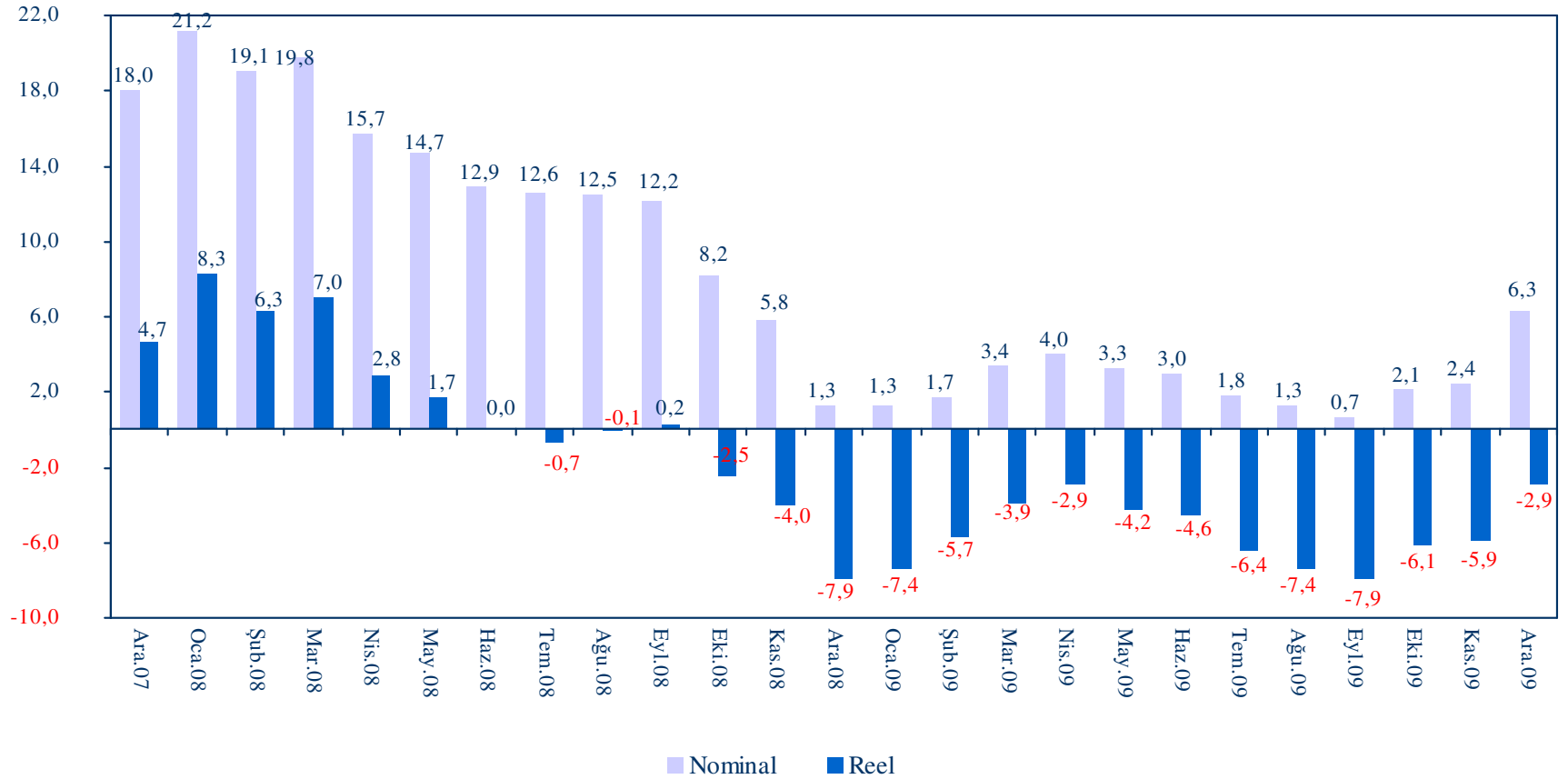

(*) 3 aylık hareketli ortalama

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 – Aralık 2009)

Tüketim gelişmeleri (Gıda tüketimi, Yıllık yüzde değişim, 3m/3m*)

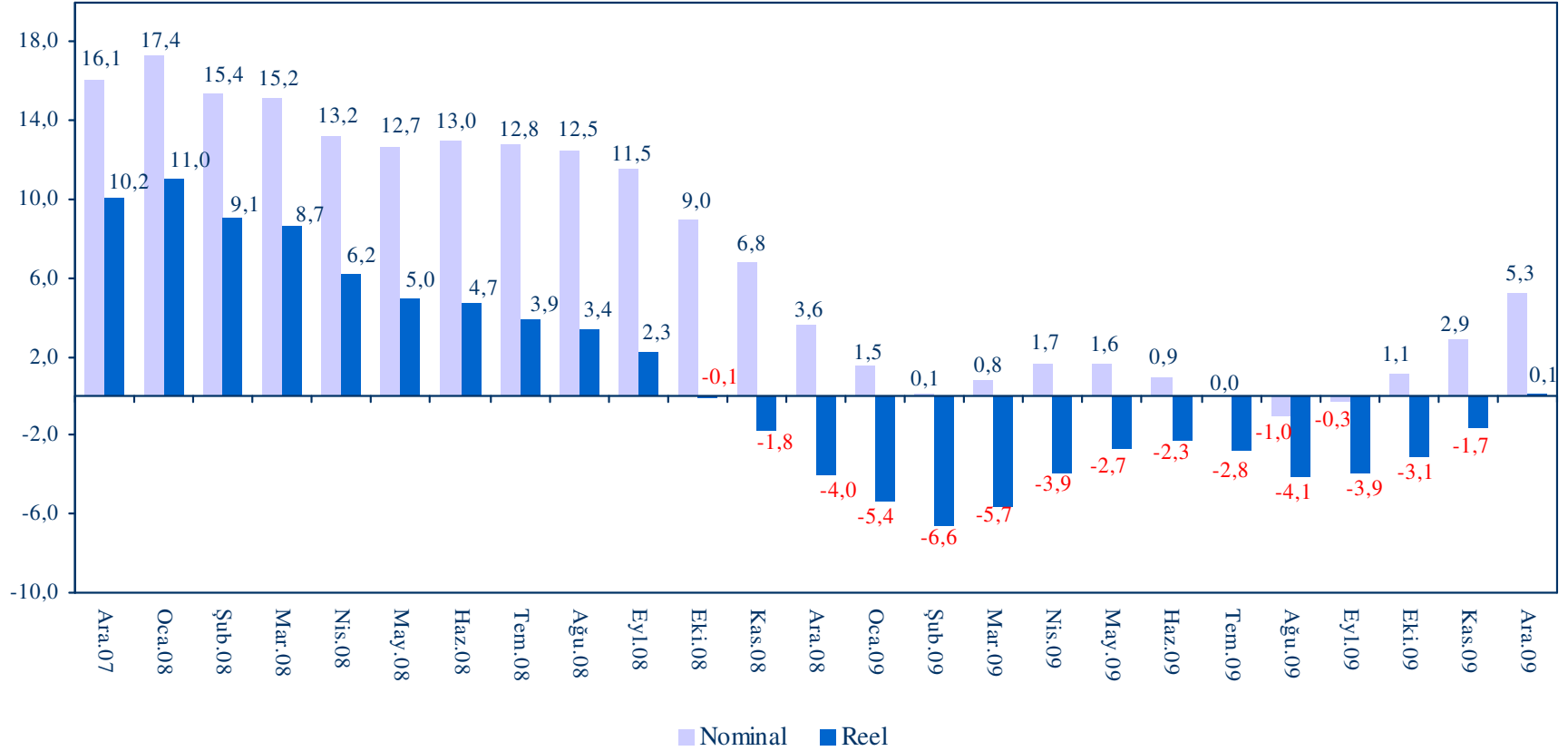

(*) 3 aylık hareketli ortalama

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 – Aralık 2009)

Tüketim gelişmeleri (Gıda-dışı tüketim, Yıllık yüzde değişim, 3m/3m*)

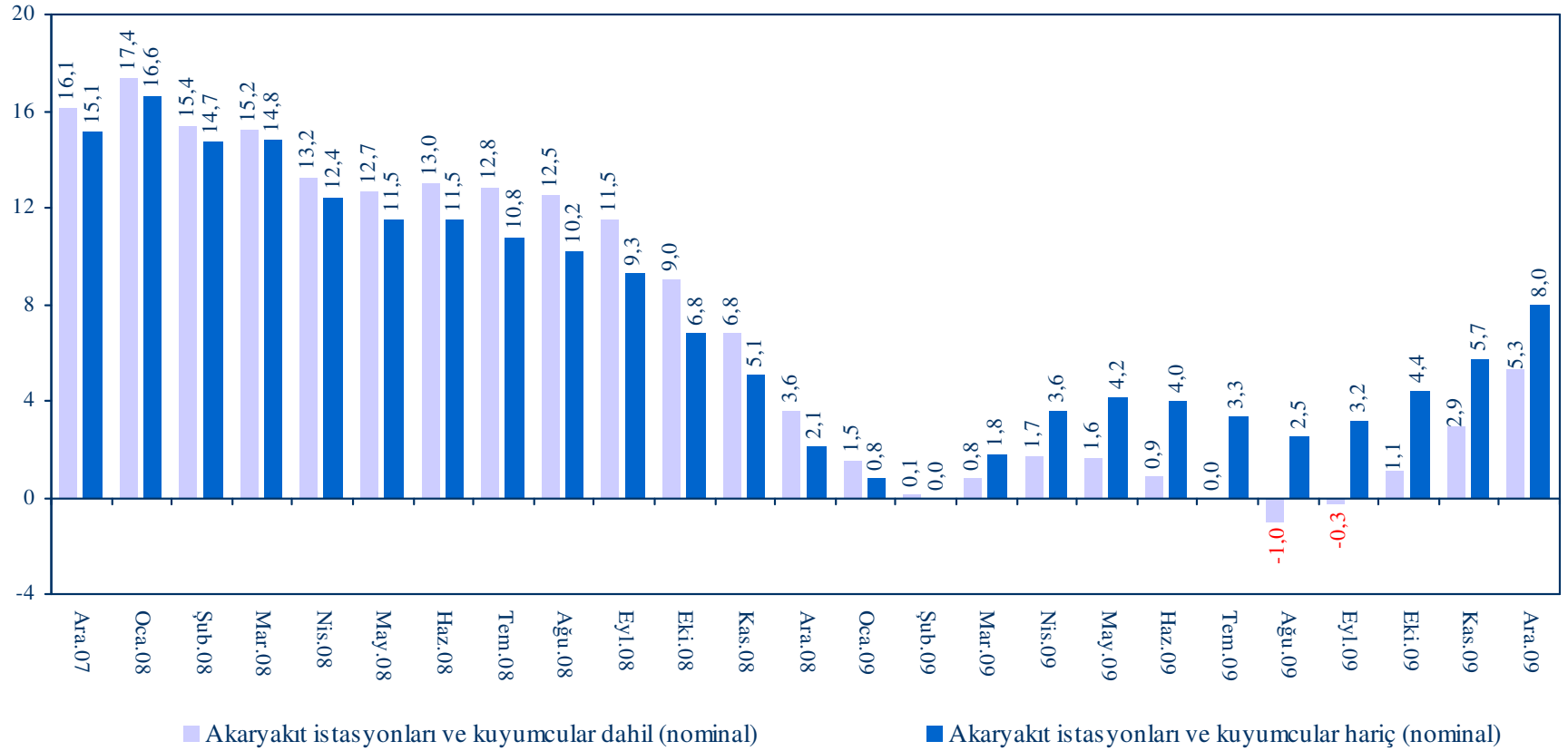

(*) 3 aylık hareketli ortalama

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 – Aralık 2009)

Tüketim gelişmeleri (Gıda-dışı tüketim, Yıllık yüzde değişimi 3m/3m*)

(*) 3 aylık hareketli ortalama

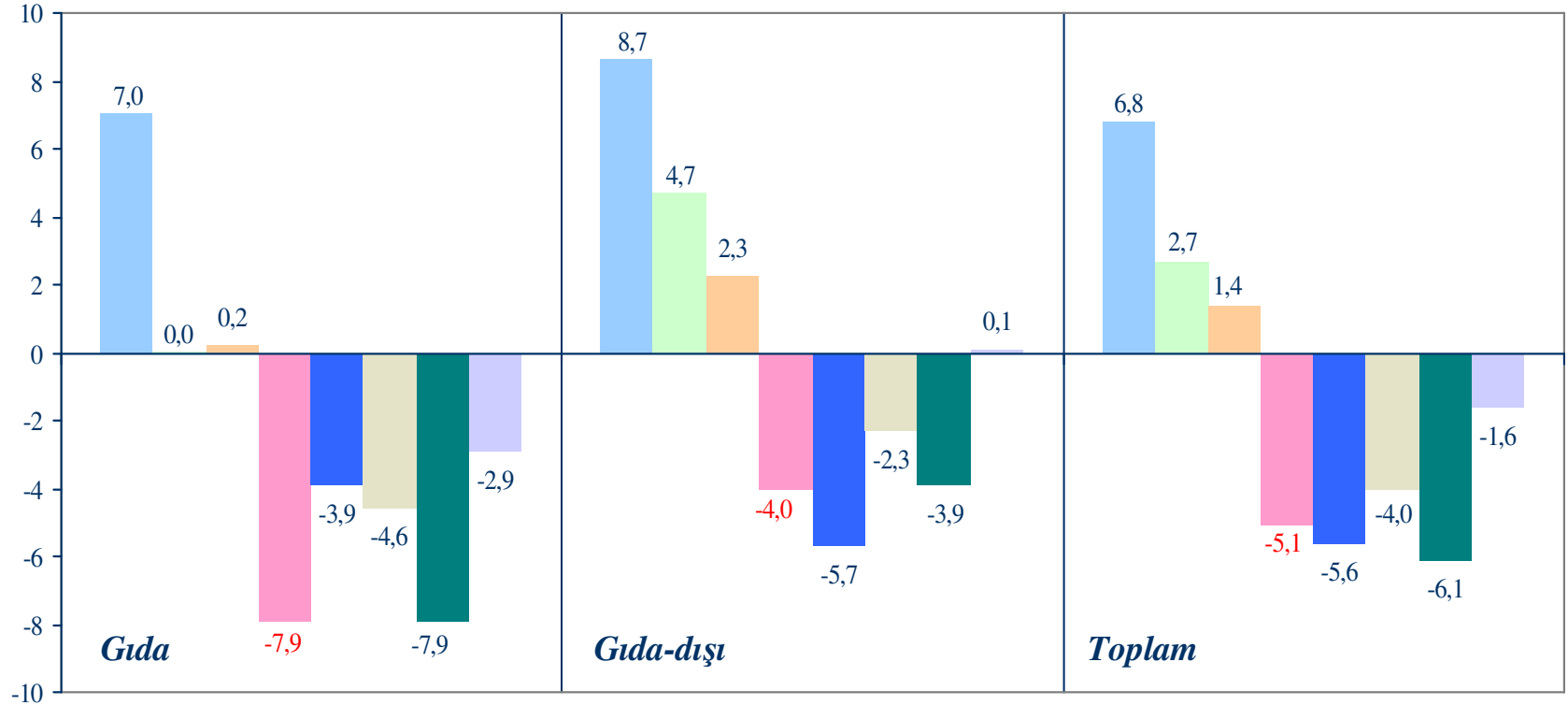

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 – Aralık 2009)

Üçer aylık dönemler itibariyle tüketim gelişmeleri

(Bir önceki aynı döneme göre reel yüzde değişim, q/q)

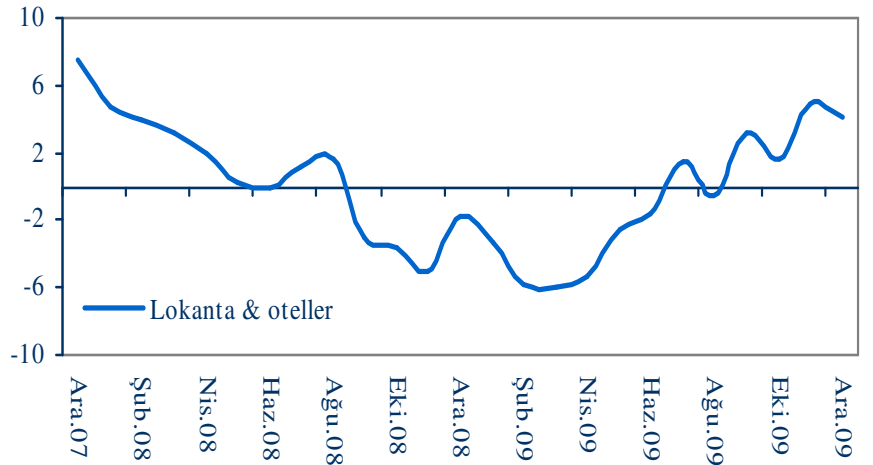
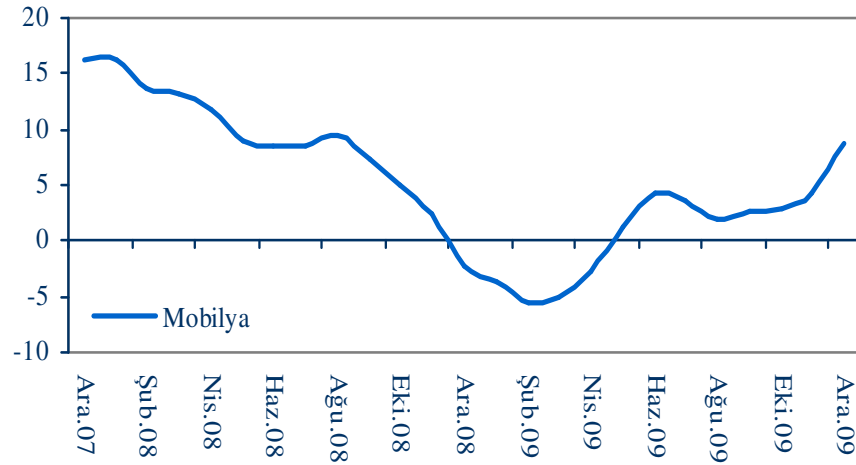
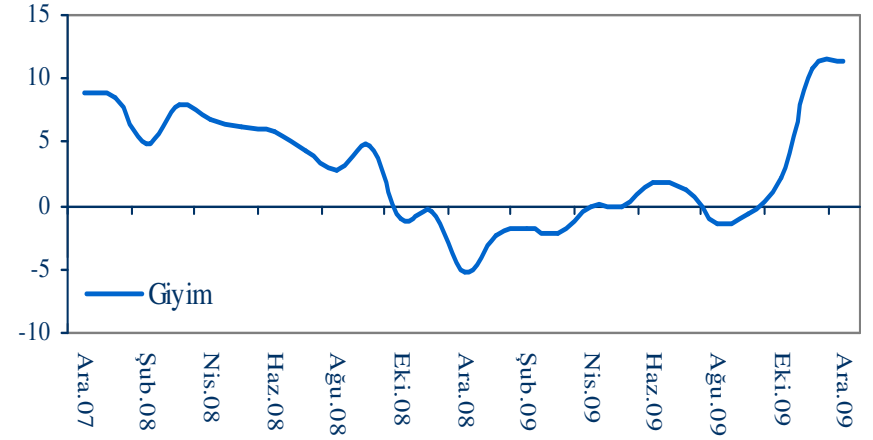
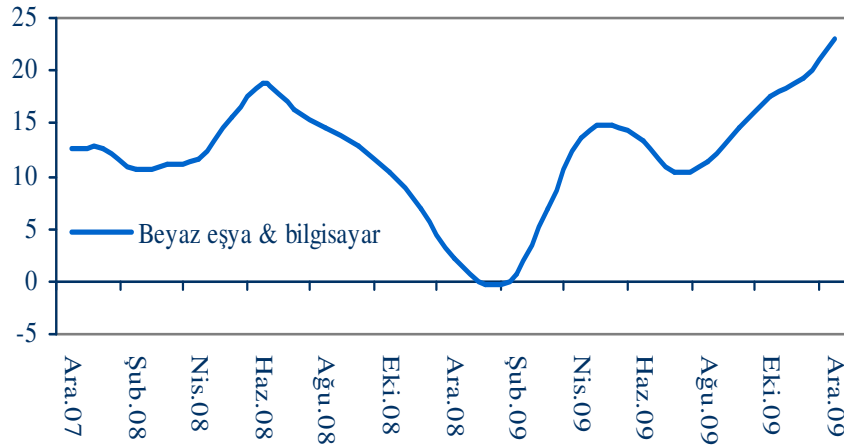

■ 2008 Q1 ■ 2008 Q2 ■ 2008 Q3 ■ 2008 Q4 ■ 2009 Q1 ■ 2009 Q2 ■ 2009 Q3 ■ 2009 Q4

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 – Aralık 2009)

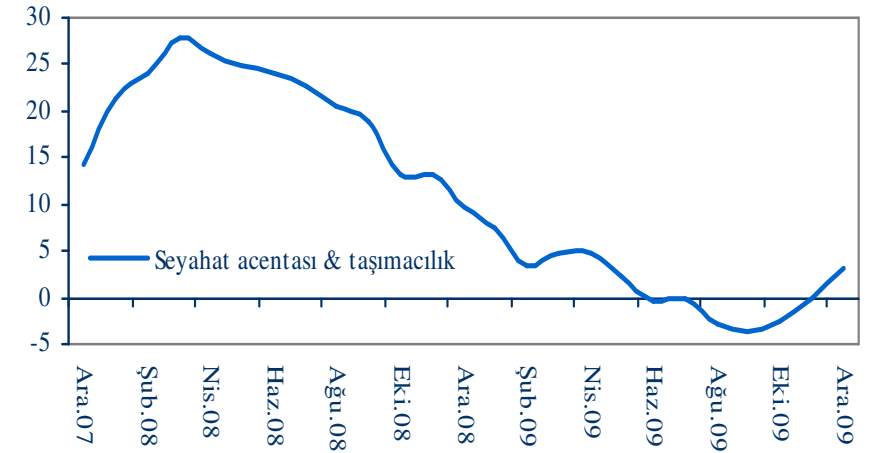
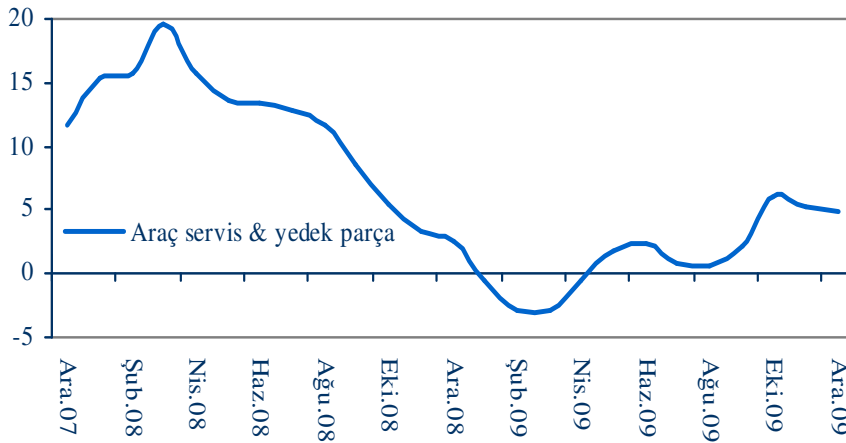
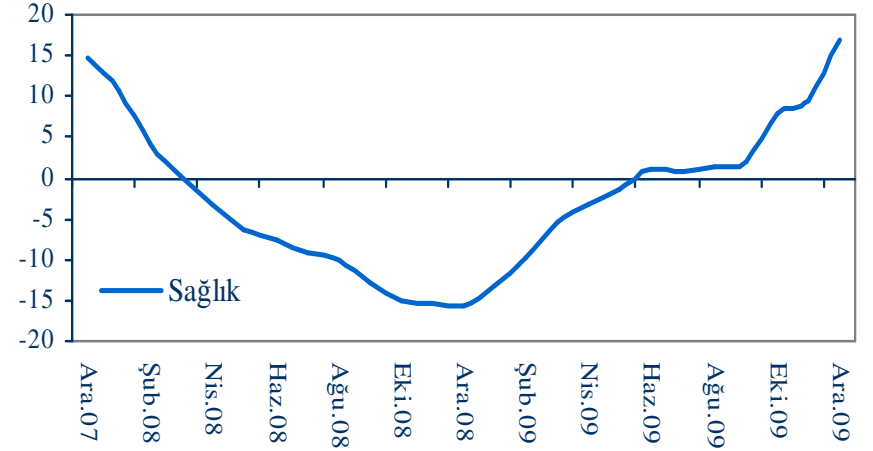
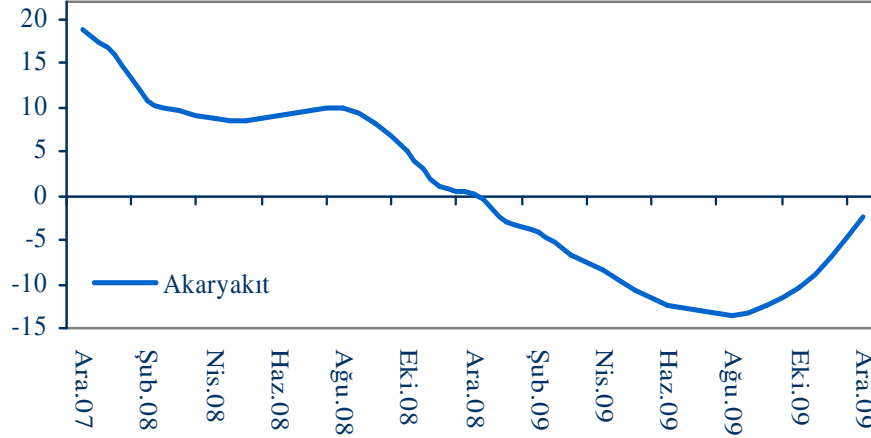
İşyeri gruplarına göre tüketimdeki gelişmeler (nominal, 3m/3m)

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 – Aralık 2009)

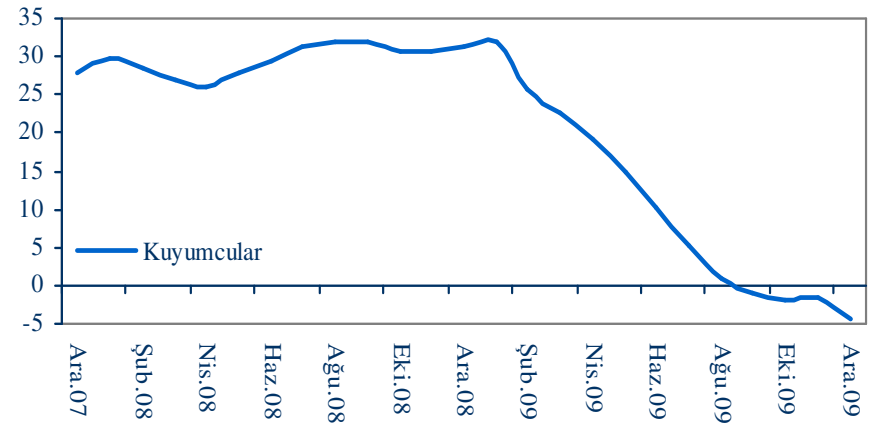
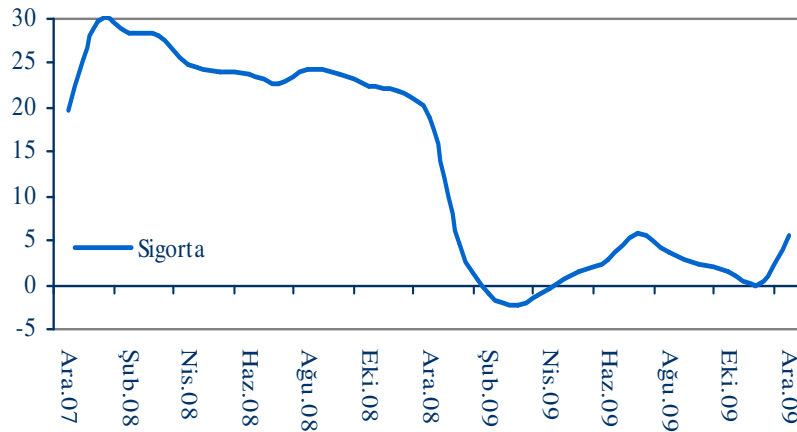
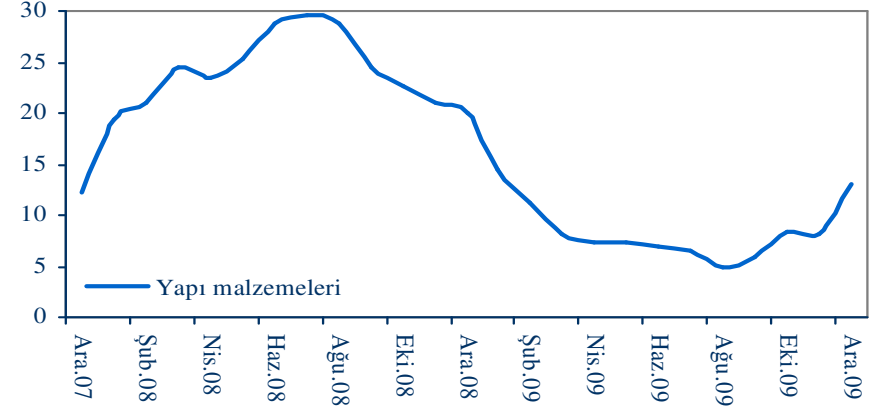
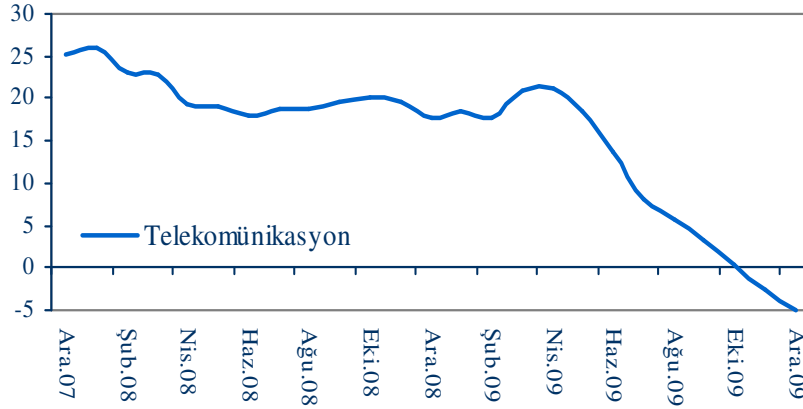
İşyeri gruplarına göre tüketimdeki gelişmeler (nominal, 3m/3m)

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 - Aralık 2009)

İşyeri gruplarına göre tüketimdeki gelişmeler (nominal, 3m/3m)

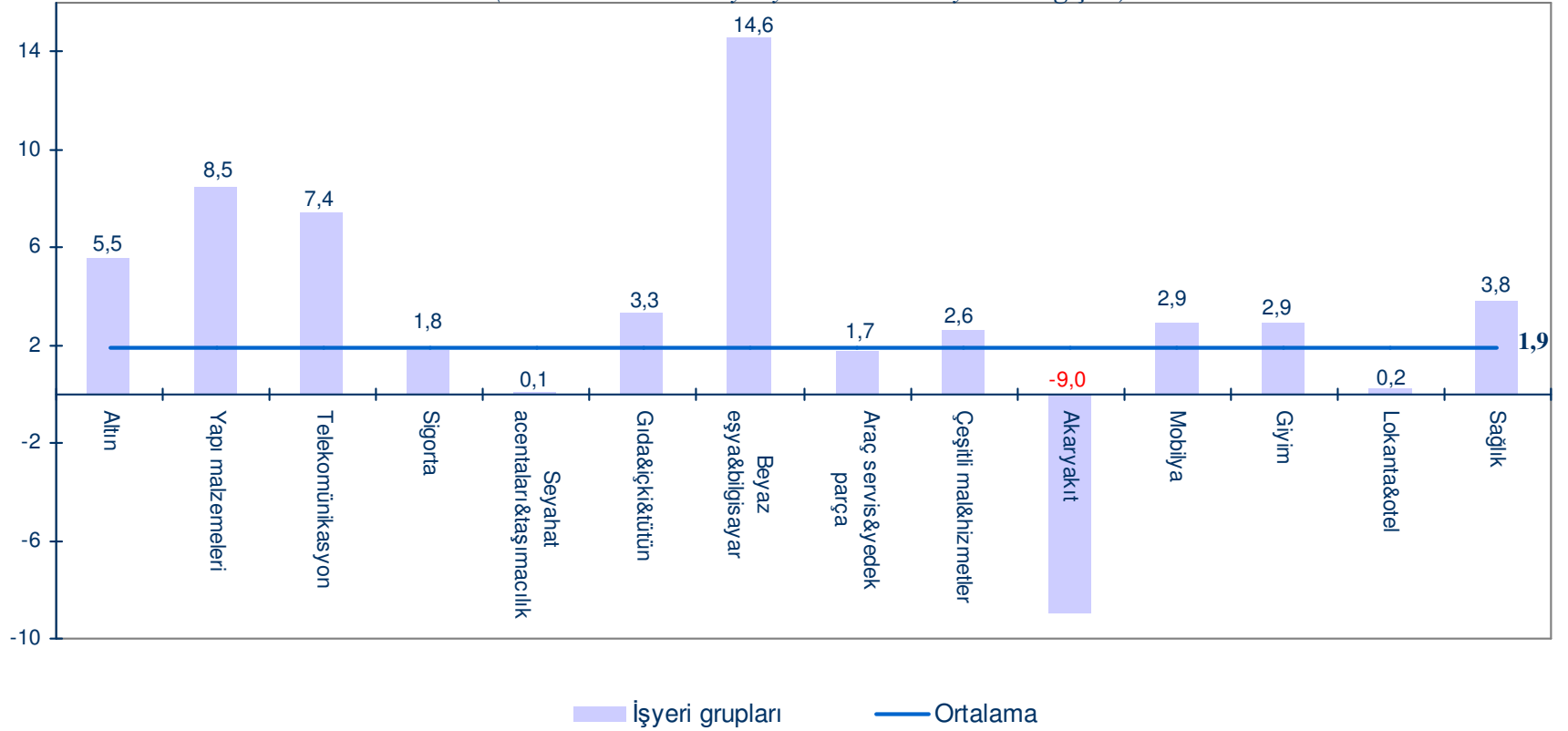

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 – Aralık 2009)

İşyeri gruplarına göre tüketim gelişmeleri (nominal, y/y*)

(Aralık 2009 itibariyle yıllık ortalama yüzde değişim)

(*) 12 aylık hareketli ortalama

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 – Aralık 2009)

“e.t.t.e” tüketim endeksi yöntemi-1

- ◆ Endeks hesabında temel veri kaynağı, Bankalararası Kart Merkezi (BKM) tarafından derlenen kredi ve banka kartlarına ilişkin bilgilerdir.
- ◆ Veri kaynağı, tüketici ya da firma beyanlarına değil, tüketicinin Türkiye’nin dört tarafına dağılmış 1,1 milyon civarında işyerini kapsayan geniş bir firma ağından kartla ödemesini yaptığı fiziki alışveriş bilgisine (efektif talebe) dayanmaktadır.
- ◆ Endeks, tüketicinin taşıt alımı ve kira giderleri ile ilgili tüketim eğilimlerini yansıtmamaktadır. Çünkü, doğası gereği bu tür mal ve hizmet alımlarında temel ödeme aracı kredi kartı değil, nakit, tüketici kredisi vb. ödeme araçlarıdır.
- ◆ Harcamaların gruplandırılmasında, kart şirketleri tarafından *Standart Endüstriyel Sınıflandırma (SIC)* sisteminden türetilmiş işyeri kategori kodları esas alınmaktadır. İşyeri kategori kodları ile *Bireysel Tüketim Sınıflaması (COICOP)*’nda belirlenen sektörel ayırım arasında bire bir örtüşme söz konusu değildir.
- ◆ Tüketimdeki reel gelişmelerin görülebilmesi açısından enflasyondan arındırma işleminde COICOP sınıflandırmasına göre; gıda için 011, 012, 021 ve 022 harcama kalemlerine ilişkin TÜFE değerleri; gıda-dışı için 01, 02, 04, 071 harcama kalemleri hariç TÜFE değerleri; toplam tüketim için ise 04 ve 071 harcama kalemleri hariç TÜFE değerleri kullanılmaktadır.

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 - Aralık 2009)

“e.t.t.e” tüketim endeksi yöntemi-2

- ◆ $ibt = \{(kait/gS) / (kais/gS)\}$
veya $ibt = \{kait / kais\}$
- ◆ $kbt = \{(kait/gS) / ks\}$
- ◆ $isbt = \{(kait/gS) / kayis\}$
- ◆ $pbt = \{(kait/gS) / pts\}$
- ◆ $Endeks\ deęeri = (Cari\ dđnem\ deęeri / Baz\ dđnem\ deęeri) * 100$
- ◆ $e.t.t.e = \{endeks\ değerleri\ (ibt + kbt + isbt + pbt) / 4\}$
- ◆ *Endeks değerleri, aylık, üç aylık ve on iki aylık hareketli ortalamalar alınarak üç ayrı şekilde hesaplanmaktadır.*
- ◆ işlem başına tutar, *ibt*
- ◆ kart başına tutar, *kbt*
- ◆ işyeri başına tutar, *isbt*
- ◆ pos başına tutar, *pbt*
- ◆ kartlı alışveriş işlem tutarı, *kait*
- ◆ kartlı alışveriş işlem sayısı, *kais*
- ◆ kart sayısı, *ks*
- ◆ kartlı alışveriş yapılan işyeri sayısı, *kayis*
- ◆ pos terminali sayısı, *pts*
- ◆ aylık normal gün sayısı, *gS*

“e.t.t.e” aylık bülten

(Sayı 27 - Aralık 2009)

Bu bülten aylık olarak yayımlanmakta olup, ercan.turkan@tcmb.gov.tr mail adresinden mesaj yollanmak suretiyle edinilebilir.

&

Bu bültende sonuçları aylık olarak paylaşılan tüketim endeksi hakkında detaylı bilgi için aşağıdaki dökümanlara bakılabilir:

- 1) Ercan Türkan, “*Özel tüketim talebinin izlenmesinde karlı alışveriş: Yeni bir tüketim endeksi önerisi – (e.t.t.e)*”, Haziran 2008 (TCMB internet sayfası, www.tcmb.gov.tr).
- 2) Ercan Türkan, “*Özel tüketim talebinin izlenmesinde karlı alışveriş: Yeni bir tüketim endeksi önerisi – (e.t.t.e)*”, (Türkiye Bankalar Birliği’nde 28 Kasım 2007 tarihinde yapılan sunuş, www.tbb.org.tr).

&

Bu bülten bilgilendirme amaçlı olup, içinde yer alan bilgilere dayanarak verilecek yatırım ya da benzeri kararların sonuçlarından yazar sorumlu tutulamaz.

&

Bu bültende ve bültenin dayandığı makale ile sunuşta ileri sürülen görüşler yazarına ait olup, kurumunu bağlayıcı nitelik taşımaz.

&

“e.t.t.e” nin hesaplanmasında kullanılan ve yukarıdaki dökümanlarda tanıtılan metodolojinin tüm hakları saklıdır. Yazarın yazılı izni olmaksızın kısmen ya da tamamen kopyalama veya başka bir suretle kullanılamaz.